

”De viktigaste valen 2010”

- Medborgarnas syn på lokalt politiskt inflytande i den största kommunen i alla län och regioner

Augusti 2010

Inledning

I september i år är det val. Vårdförden och dess finansiering, innehåll och kvalitet är alltid en central fråga i valtider. Det ligger ett stort fokus på rikspolitiken och de centrala företrädarna för olika partier. De val till kommuner, landsting och regioner som också äger rum den tredje söndagen i september tenderar att hamna i skymundan. Detta trots att det faktiskt är i kommuner, landsting och regioner som vårdförden beslutas och utförs.

Det är genom att rösta i valen till kommuner och landsting/regioner du som medborgare har störst möjlighet att påverka det konkreta innehållet i vår gemensamma välfärd. Ändå är det så att valdeltagandet i dessa val brukar vara lägre än i valen till riksdagen.

SKTF har 160 000 medlemmar som leder, planerar och administrerar vårdförden. Vi vet att de politiska förutsättningarna och samarbetet mellan politiker och tjänstemän har avgörande betydelse för kvaliteten i de välfärdstjänster som produceras. Vi vet att tydliga prioriteringar, modiga politiker som vågar stå för sina vägval och som förmår samarbeta med tjänstemännen når bättre resultat i verksamheten och därmed också nöjdare medborgare.

SKTF är ett partipolitiskt obundet fackförbund. Medlemmarna i SKTF arbetar i huvudsak med välfärdstjänster i politiskt styrd verksamhet. Därför vill vi valåret 2010 lyfta fram frågorna om vår gemensamma välfärd och kommuner, landsting och regioners viktiga roll som beslutsnivå men också producent av vårdförden. SKTF har därför frågat nära 6 000 medborgare om deras syn på lokal och regional politik: kontakten med de lokala företrädarna, vilka frågor som är mest centrala i den lokala politiken, om man själv kan tänka sig att engagera sig i lokalpolitiken och om man tycker att den lokala nivån bör ha mer eller mindre att säga till om kontra rikspolitiken.

SKTF kommer med detta stora undersökningsmaterial att under våren och sommaren presentera ett antal rapporter, både lokala och nationella, där vi redovisar flera spännande resultat när det gäller synen på lokal demokrati och inflytande. Vi hoppas att det kan bidra till en bra diskussion om vårdförden och lyfta fram de viktigaste valen – de till kommuner och landsting/regioner.

Eva Nordmark
Ordförande SKTF

Sammanfattning med slutsatser

Detta är den andra riksomfattande rapporten i den serie av rapporter som SKTF presenterat under namnet "De viktigaste valen". Den här rapporten fokuserar på i vilka val man som medborgare anser sig ha störst möjlighet att påverka genom att rösta samt om man tycker att kommunpolitiker ska ha mer att säga till om jämfört med regering och riksdag. Den tar också upp i vilken utsträckning medborgare själva kan tänka sig att engagera sig i lokalpolitiken.

En trend är att dem som i kanske störst utsträckning själva tar del av den välfärd som produceras i kommuner och landsting/regioner också är dem som tycker att dessa val är viktigast. När det gäller att själv engagera sig är också intresset lite större inom denna grupp men allra störst är det bland de unga som själva kanske har ganska liten erfarenhet av välfärdstjänsterna, förutom av skolans värld.

- När det gäller kommunalvalet är det åldersgruppen 40-59 år, och framför allt dem med barn, som tycker att det valet ger större möjligheter att påverka än riksdagsvalet. När det gäller landstings-/regionvalet är det dem som är 60 år eller äldre som i störst utsträckning tycker att valet till landsting/region ger en möjlighet att påverka.
- Bland de yngsta väljarna och förstagångsväljarna ser man riksdagsvalet som den största möjligheten att påverka.
- Män tycker i större utsträckning än kvinnor att man har störst möjlighet att påverka i riksdagsvalet.
- Det är dem som förvärvsarbetar som känner att de har störst möjlighet att påverka genom att rösta i kommunalvalet. Egna företagare, tjänstlediga, föräldralediga, studerande, arbetssökande och pensionärer tycker att de har störst möjlighet att påverka genom riksdagsvalet.
- De som är anställda i offentlig sektor tycker att kommunalvalet ger den största möjligheten att påverka den politiska inriktningen.
- Påfallande många under 30 – var fjärde person – uppger att de kan tänka sig att engagera sig i lokalpolitiken i kommunen eller landstinget/regionen. Bland dem som är förstagångsväljare är siffran hela 31 procent. En resurs som borde tas till vara av de politiska partierna!
- Bland dem under 40 år är det framför allt kvinnor som kan tänka sig att engagera sig lokalpolitiskt medan det i de övriga åldersgrupperna är en större andel män än kvinnor som kan tänka sig det.
- Var fjärde väljare instämmer helt med att kommunpolitikerna ska ha mer att säga till om i politiken jämfört med regering och riksdag. Ytterligare 35 procent instämmer delvis i detta. Det finns ett tydligt samband mellan ålder, ju äldre man är desto mer instämmer man i detta påstående.

Metod

Undersökningen genomfördes med telefonintervjuer under perioden 11 januari till 30 mars 2010. Telefonintervjuerna gjordes av Exquiro Market Research AB. Totalt har genomförts 5 910 intervjuer i 22 kommuner (den största kommunen i varje län/region plus ytterligare en kommun). I denna rapport redovisas svaren från 3 385 röstberättigade som ingår i vårt proportionella huvudurval (i bilagan återfinns alla svar fördelat på de kommuner som ingår i undersökningen).

Orsaken till att alla svar inte används i totalredovisningen är att ett tilläggsurval gjordes för att de minsta kommunerna i denna undersökning skulle uppnå ett tillräckligt stort urval. För att undvika att dessa kommuner skulle få en större betydelse i det samlade resultatet än deras andel av totalen valdes detta förfarande. Urvalet är slumpmässigt och den i det uppringda hushållet som är röstberättigad och står närmast i tur att fylla år har intervjuats.

De frågor som denna rapport handlar om är följande:

Lokalt politiskt inflytande

I vilket val känner du att du har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen genom att gå och rösta?

Skulle du själv kunna tänka dig att engagera dig i lokalpolitiken i kommunen eller landstinget?

Hur väl stämmer följande påstående in på dig: "Jag tycker att kommunpolitikerna ska ha mer att säga till om i politiken jämfört med regering och riksdag även om det innebär att kommunernas service kan bli olika."

De kommuner som ingår i undersökningen är:

Falun, Gotland, Östersund, Kalmar, Karlskrona, Luleå, Växjö, Karlstad, Örebro, Halmstad, Gävle, Eskilstuna, Sundsvall, Umeå, Jönköping, Norrköping, Malmö, Västerås, Linköping, Uppsala, Göteborg och Stockholm.

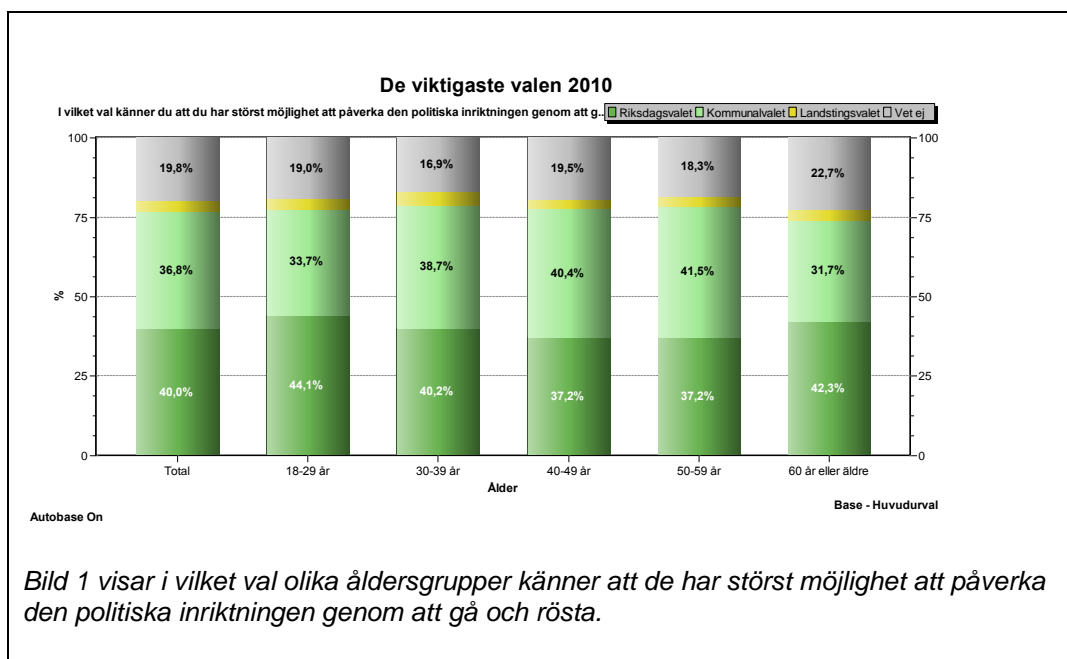
Resultat

Lokalt politiskt inflytande

I detta avsnitt har frågor ställts om i vilket val man tycker man har största möjligheten att påverka den politiska inriktningen, om man själv skulle kunna tänka sig att engagera sig i lokalpolitiken och om man tycker att kommunpolitikerna ska ha mer att säga till om i politiken jämfört med regering och riksdag.

I vilket val känner du att du har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen genom att gå och rösta?

Väljare mellan 40 och 59 år känner att de har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen i kommunalvalet. Övriga åldersgrupper känner att de har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen i riksdagsvalet (se bild 1), men det väger ganska jämnt med kommunalvalet. I samtliga åldersgrupper upplevs landstingsvalet som det val där man har minst möjlighet att påverka.

I urvalet kan man selektera på dem som inte var röstberättigade vid förra valet, förstagångsväljarna. Dessa svarar i högre grad att det är i riksdagsvalet man kan påverka den politiska inriktningen genom att rösta. Drygt 45 procent uppgav detta.

Tittar man på skillnader mellan könen så svarar en större andel män att det är i riksdagsvalet man har den största möjligheten att påverka den politiska inriktningen (42 procent) jämfört med kvinnor (38 procent). En större andel kvinnor (23 procent) uppger att de inte vet i vilket val de har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen jämfört med männen (16 procent).

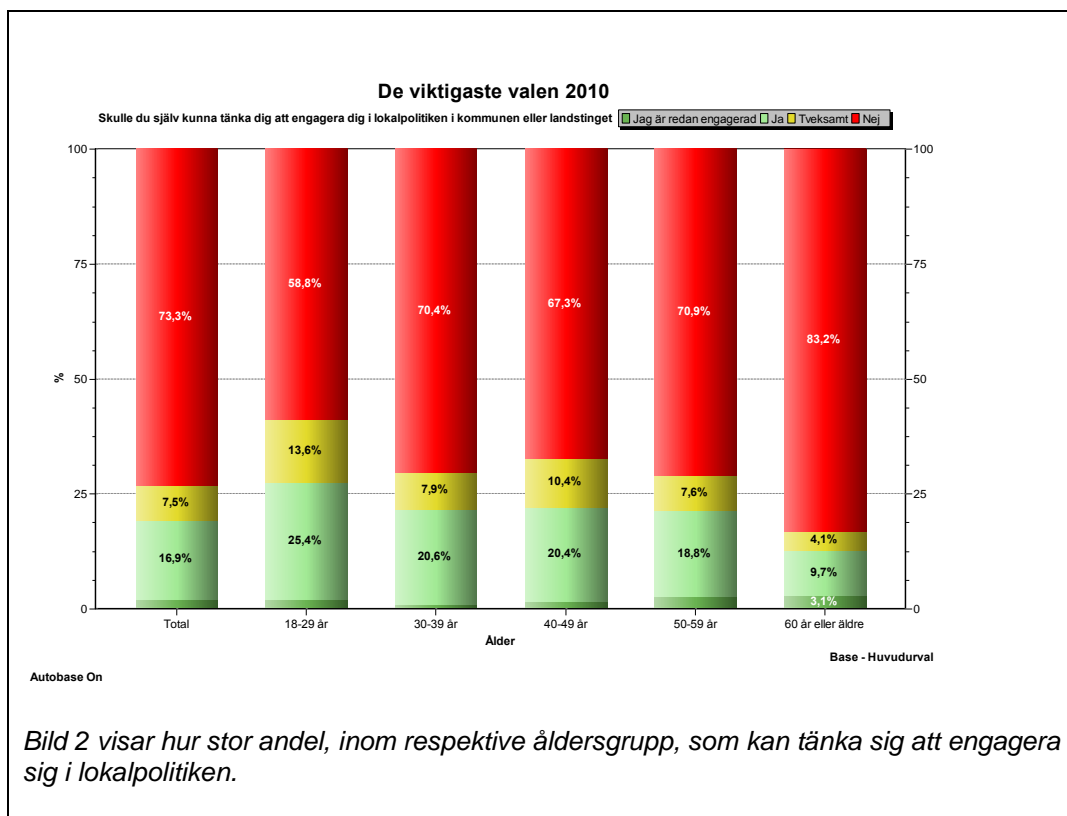
Sambos och gifta som har hemmavarande barn känner att de har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen genom att rösta i kommunalvalet, medan ensamstående och unga röstberättigade som bor tillsammans med sina föräldrar uppger riksdagsvalet. Sambos och gifta som inte har hemmavarande barn uppvisar samma svarsbeteende som ensamstående och unga som bor med sina föräldrar.

Tittar man på typ av sysselsättning framkommer det att det endast är dem som förvärvsarbetar som känner att de har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen genom att rösta i kommunalvalet. Övriga (egna företagare, tjänstlediga, föräldralediga, studerande, pensionärer och arbetssökande) uppger att det är i riksdagsvalet de har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen genom att rösta.

Föga förvånande är det de som själva arbetar inom den offentliga sektorn som uppger kommunalvalet som det val där möjligheten att påverka den politiska inriktningen är störst. De som arbetar inom den privata sektorn uppger riksdagsvalet.

Skulle du själv kunna tänka dig att engagera dig i lokalpolitiken i kommunen eller landstinget/regionen?

Vi möts av och till av rapporter om att framförallt de yngre som engagerat sig i lokalpolitiken lämnar sina uppdrag i förtid. Trots detta uppger mer än var fjärde av dem som är under 30 år att de kan tänka sig ett eget engagemang i lokalpolitiken (se bild 2). Att de ännu inte är engagerade kan vara en indikation på att de politiska uppdragen inte motsvarar de förväntningar som de yngre har på det politiska engagemanget. En annan förklaring kan vara att de inte fått möjlighet att bidra med sitt engagemang.

Som framgår av bilden är andelen som kan tänka sig att engagera sig i lokalpolitiken störst i den yngsta åldersgruppen.

I åldrarna 18-39 år är det framförallt kvinnorna som kan tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang, medan det i övriga åldersgrupperna är en större andel män än kvinnor som kan tänka sig det.

En grupp som sticker ut är de unga som bor hos sina föräldrar där nästan 30 procent uppger att de kan tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang. Tittar man enbart på dem som är förstagångsväljare så svarar drygt 31 procent att de kan tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang.

De som har hemmavarande barn kan i större utsträckning tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang jämfört med dem som inte har hemmavarande barn. Det är främst dem med hemmavarande barn i åldern under 22 år som kan tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang.

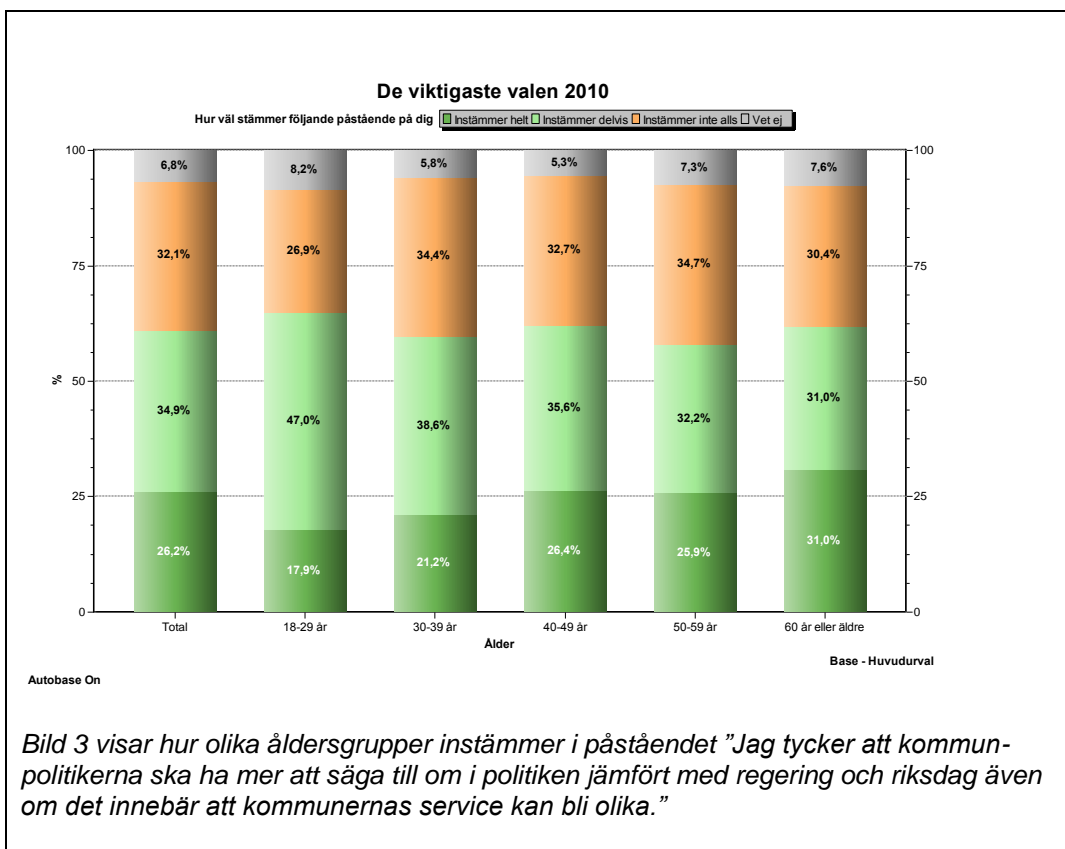
Studeringe och arbetssökande kan i högre grad än exempelvis pensionärer och förvärvsarbetande tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang.

Offentliganställda kan i något högre grad än privatanställda tänka sig ett lokalpolitiskt engagemang.

Hur väl stämmer följande påstående in på dig: ”Jag tycker att kommunpolitikerna ska ha mer att säga till om i politiken jämfört med regering och riksdag även om det innebär att kommunernas service kan bli olika.”

Lite drygt var fjärde väljare instämmer helt i påståendet: ”Jag tycker att kommunpolitikerna ska ha mer att säga till om i politiken jämfört med regering och riksdag även om det innebär att kommunernas service kan bli olika.”

Ytterligare 35 procent instämmer delvis och knappt var tredje väljare instämmer inte alls (se bild 3).

Som framgår av bilden är det främst de äldre som instämmer helt med påståendet. Det finns ett tydligt samband mellan ålder och andelen som instämmer helt.

31 procent av männen och 23 procent av kvinnorna instämmer helt med påståendet. 32 procent av männen och 37 procent av kvinnorna instämmer delvis.

Bland förstagångsväljarna är det bara 17 procent som instämmer helt med påståendet jämfört med 27 procent för dem som deltagit i tidigare val.

Var tredje pensionär instämmer helt med påståendet jämfört med 12 procent för de studerande.

Som framgick i frågan om vilket val där möjligheten att påverka den politiska inriktningen är störst var det de som själva arbetar inom den offentliga sektorn

som uppger kommunalvalet. När det handlar om bestämmanderätten över politiska beslut framtonar en annan bild. 22 procent av dem som arbetar inom den offentliga sektorn instämmer helt i påståendet medan 27 procent av dem som arbetar inom den privata sektorn svarar så. En förklaring till detta kan vara att männen i högre grad än kvinnorna instämmer helt i påståendet och det är kvinnorna som i huvudsak arbetar inom den offentliga sektorn.

SKTF är ett partipolitiskt obundet fackförbund för offentligt och privat anställda tjänstemän med anknytning till kommun, landsting eller kyrka. Idag är vi cirka 160 000 medlemmar.

För frågor om undersökningens genomförande, kontakta SKTFs marknadsanalytiker Gerry Andersson
gerry.andersson@sktf.se
070-279 63 60.

För frågor om undersökningen innehåll, kontakta SKTFs samhällspolitiska chef
Therese Svanström-Andersson
therese.svanstrom-andersson@sktf.se
070-298 32 44

eller

SKTFs förbundsordförande Eva Nordmark
eva.nordmark@sktf.se
070-624 13 11.

Presskontakter:
Presschef Peter Bloch
peter.bloch@sktf.se
070-255 13 37

SKTF Direkt

Facklig rådgivning varje vardag måndag till fredag mellan 8 och 20.
Telefon 0771-44 00 00 e-post → sktfdirekt@sktf.se

I vilket val känner du att du har störst möjlighet att påverka den politiska inriktningen genom att gå och rösta?

Kommun	Riksdagsvalet	Kommunalvalet	Landstings- /regionvalet	Vet ej
Eskilstuna	49,2%	30,2%	2,5%	18,1%
Falun	31,0%	44,0%	5,5%	19,5%
Gotland	32,5%	50,5%	0,0%	17,0%
Gävle	37,7%	31,7%	3,5%	27,1%
Göteborg	44,6%	38,0%	2,0%	15,5%
Halmstad	40,7%	40,7%	1,5%	17,1%
Jönköping	40,3%	40,3%	3,1%	16,3%
Kalmar	32,0%	37,5%	3,0%	27,5%
Karlskrona	33,7%	51,3%	4,0%	11,1%
Karlstad	39,2%	39,7%	5,5%	15,6%
Linköping	41,1%	39,0%	1,6%	18,3%
Luleå	33,7%	38,7%	5,0%	22,6%
Malmö	41,5%	33,7%	1,0%	23,9%
Norrköping	44,2%	38,2%	1,6%	16,1%
Stockholm	42,4%	33,8%	3,5%	20,3%
Sundsvall	34,0%	32,0%	13,0%	21,0%
Umeå	40,2%	43,0%	3,2%	13,7%
Uppsala	34,8%	39,5%	4,0%	21,7%
Västerås	35,1%	37,5%	4,8%	22,6%
Växjö	33,7%	37,1%	3,5%	25,7%
Örebro	39,9%	34,7%	2,8%	22,6%
Östersund	35,5%	32,5%	1,5%	30,5%

Tabell 1

Skulle du själv kunna tänka dig att engagera dig i lokalpolitiken i kommunen eller landstinget/regionen?

Kommun	Jag är redan engagerad	Ja	Tveksamt	Nej
Eskilstuna	2,0%	15,1%	10,1%	72,9%
Falun	2,0%	12,1%	7,6%	78,3%
Gotland	3,0%	13,1%	5,0%	78,9%
Gävle	1,0%	19,2%	11,1%	68,7%
Göteborg	1,8%	20,5%	10,0%	67,7%
Halmstad	4,0%	11,6%	10,6%	73,7%
Jönköping	0,8%	14,0%	10,1%	75,1%
Kalmar	2,5%	12,1%	8,0%	77,4%
Karlskrona	3,5%	16,7%	8,6%	71,2%
Karlstad	5,1%	11,1%	8,1%	75,8%
Linköping	1,2%	15,9%	3,7%	79,3%
Luleå	2,0%	13,6%	4,0%	80,3%
Malmö	3,5%	19,1%	7,8%	69,6%
Norrköping	2,0%	12,4%	8,4%	77,1%
Stockholm	2,1%	22,5%	6,3%	69,0%
Sundsvall	1,5%	15,1%	7,5%	75,9%
Umeå	0,4%	10,9%	8,1%	80,6%
Uppsala	2,0%	20,2%	6,7%	71,0%
Västerås	3,2%	14,5%	9,7%	72,6%
Växjö	1,0%	12,9%	6,0%	80,1%
Örebro	1,6%	16,1%	9,7%	72,6%
Östersund	1,0%	10,1%	13,1%	75,9%

Tabell 2

Hur väl stämmer följande påstående på dig: *”Jag tycker att kommunpolitikerna ska ha mer att säga till om i politiken jämfört med regering och riksdag även om det innebär att kommunernas service kan bli olika.”*

Kommun	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer inte alls	Vet ej
Eskilstuna	27,1%	30,7%	35,2%	7,0%
Falun	24,5%	42,0%	28,5%	5,0%
Gotland	25,1%	39,7%	27,6%	7,5%
Gävle	21,6%	36,7%	33,2%	8,5%
Göteborg	27,7%	38,8%	28,9%	4,6%
Halmstad	27,1%	32,7%	35,7%	4,5%
Jönköping	26,7%	36,0%	28,3%	8,9%
Kalmar	30,0%	36,0%	28,5%	5,5%
Karlskrona	24,1%	46,7%	24,6%	4,5%
Karlstad	22,1%	37,7%	35,2%	5,0%
Linköping	23,2%	44,3%	25,6%	6,9%
Luleå	31,2%	30,7%	31,7%	6,5%
Malmö	30,5%	31,7%	30,5%	7,3%
Norrköping	23,7%	47,4%	21,3%	7,6%
Stockholm	24,1%	29,1%	38,5%	8,3%
Sundsvall	24,0%	41,5%	29,0%	5,5%
Umeå	19,8%	41,1%	37,1%	2,0%
Uppsala	20,1%	31,8%	41,1%	7,0%
Västerås	27,8%	45,6%	23,0%	3,6%
Växjö	27,2%	35,1%	29,2%	8,4%
Örebro	26,2%	40,3%	25,4%	8,1%
Östersund	33,5%	37,0%	22,0%	7,5%

Tabell 3